

Slovníky Josefa
Fungmanna a Františka Š.
Kotta

Josef Jungmann

1773 - 1833

- jazykovědec, literární historik
- učen ke kněžskému stavu, narozen jako šestý z deseti dětí
- roku 1800 se oženil se zámožnou Němkou a roku 1805 mu bylo uděleno měšťanské právo
- uznával pravost RZ a byl tak podezřelý z toho, že je jedním z falzátorů

[658. schůzka: Čech je ten, kdo česky mluví | Dvojka](#)

[UčíSmažka 22 - Josef Jungmann a 2. fáze národního obrození](#)

Zajímavosti

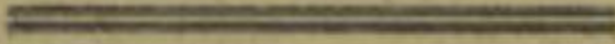
„Slovník národního jazyka náleží mezi první potřeby vzdělaného člověka. To cítí obzvláště ten, kdo za povoláním svým aneb z lásky ku přirozenému jazyku v něm psáti, řečniti a sličněji pohybovati se má a chce.“

Hungmann

-
- Slovník obsahuje celkem na 120 000 lexikálních hesel
  - vnitřní členění podle významů doložených citáty z textů
  - přihlíží k jazyku psanému i mluvenému
  - zachycuje i slova nářeční, hovorová, neologismy a některá vlastní jména
  - fond češtiny je zaznamenán i v jejím historickém vývoji
  - opačný slovník nestihl zpracovat – předal svůj materiál Josefu Frantovi Šumavskému: dvoudílný Deutsch-böhmisches Wörterbuch (1844-1846)

Slovník národního jazyka náleží mezi první potřeby – vlastní každého pilnosti a vůli zůstaten gest,
nosti vzdělaného člověka. To citi obzvlášť ten, který gebožto učenci, vygmance malý gich počet, čím déle

Jungmanna označí za jednoho z falzátorů
Václav Hanka:

-First time?

**GERMANIZACE
V ČESKÝCH ZEMÍCH**

**JOSEF
JUNGMANN**

**SLOVNÍK
ČESKO-NĚMECKÝ**

imgflip.com

Slovník národního jazyka náleží mezi první potřeby - vlastní každého pilnosti a vůli zůstaten gest, nosti vzdělaného člověka. To citi obzvláště ten který gebožto učenci vygmance malý gich počet, čím déle

DOMOW, u, m., DOMOWO, a, et DOMOWJ, n., kde někdo domem,
bytem gest, neb kde se narodil, die Heimath, Wohnung, Geburtsort,
Vaterstadt, Vaterhaus. Ač samotn stál Anchisůw domow. Čas.
mus. III. b. 47. K domowu neb k domowj se nawrátiti. *D. exc.*
Býti kde domowem. Dostal psanj z domowa. K domowj se na-
wrátili. *Zlob.* Z domowj wygjtí. *D. exc.* Domowo. *Kram.* Kde
teď kwětiny, tam že málo před tjm měly domow hloh a trniny.
Puch. 3. ded. Od domowa pryč býti, vom Hause weg seyn. *D. —*
§ *DOMOW = domů, nach Hause. Poged' domow. *Rkp. Kral. 110.*
Otjedech domow. *Ib. w. DOMŮ.*

František Štěpán Kott

1825 - 1915

- narozen v Podhajském mlýně u Lnář
- v roce 1839 nastoupil do malostranského gymnázia
- dokončil filozofická a právnícká studia
- v roce 1862 se stává profesorem akademického gymnázia v Praze
- jeho slovník začal vycházet pod Františkem Šimáčkem v sešitových vydáních
-

- základem Kottova slovníku je slovník Jungmannův
- slovník obsahuje i alfabetycky seřazený rejstřík gramatiky, frazeologie, pořekadel a přísloví
- „Jsa přesvědčen, že tento nedostatek našich mluvnic každému vadí, kdo jich užívá, umínil jsem si, že i látku mluvnickou alfabetycky sestavím a do slovníku uložím“
- vznikal v letech 1878 - 1890, celkem vyšlo 7 dílů
-

Číslo 4. Ob

Mužem tiché ale neú
umí oceniti, jest prof. Fr.
působení jest neupavnu práci
práce tiché, z které však
rine oblažující cit a vě-
domí, že vykonal dílo
poctivé, jehož se byl
podjal s velikou houžev-
ností a láskou a z něhož
težití budou bohda i po-
tomci. Při hostině, pořá-
dané v dubnu 1882 na
oslavu ukončení III. dílu
velikého jeho „Česko-
německého slovní-
ku, zvláště gram-
maticko - fraseolo-
gického,“ promluvil za-
sloužilý prelát Václav
Štulc takto:

„Pozdravy došlé
svědčí o obecném s námi
úmyslu, který nás shro-
máždil zde, abychom
vzdali čest a dík prav-
divému Jungmannovi,
a já starý Jungmannovec
sedím tu u šedivého ale
mlad. Jungmanna-Kotta
a jest mi, jako bych zvě-
nělého velikána a otce
našeho viděl an pohlí-
žeje na dílo, jež oslavu-
jeme, s okem radostně
zasazeným dobrořečí mu
a je lůbá. Takový byl
Jungmann. Málo kdo
uměl ceniti zásluhy v té
míře, jako tichý, veliký
naš genius. Každá sebe
menší kniha, která ob-
jevila se tehda na poli
literatury naší, nalezla v něm vděčného ocenitele. Pohlížeje
na slovník Kottův, jehož větš polovice jest zde před námi,
na toto dílo muže, o němž drubdy nebývalo ani slycháno,
ani mluveno, který jako Minerva z hlavy Joviše ukázal se

dání. Co česká literatura od nejstaré doby ryzino chova,
toho velikou částku prof. Kott kriticky probral a v tento
slovník anesl; a poněvadž se k němu stále nověji i starší
sběratelé přidávají, přinášejíce mu poklady z mluvy lidu a ve

Aspěť vln

Orlice jako trám

Před vstupením

Chyba tisku.

„Mor. Orlice“ píše
dne 11. t. m. o Kot-
tově slovníku: —

„m, jak se zdám,“ hájil se tlustý pán.
„liš,“ omlouval se přítel.

„Upozorňujeme poznovu na výtečné dílo toto, které důstojně
nahraňuje rozebraný veliký slovník Jungmannův. Slovník
tento neměl by scházeti nikde — —“ Věru, věru, jen
kdyby nebyl rozebrán — to je to!

ské školy.

„Co jsem všecko dlužen,“ ptal se host sklepníka. —
„Hehehe,“ cení se sklepník. „O tom, vačnosti, až budem
samí — prozatím zaplaťte jen mně.“

nahraňuje rozebraný veliký slovník Jungmannův. Slovník
tento neměl by scházeti nikde — —“ Věru, věru, jen
kdyby nebyl rozebrán — to je to!

Z. volenských škol.

e puzení, velmi pilně a bedlivě k tomu
a ve spisech neporušený zachovali, jej

adla.
ro udi-
h vstu-
uje se
chazeči
lán pan
F. „Ja-
ly?“ —
romise:
vagrem,
i ho; je
spisova-
sorem,
žurnali-
— Pan
No, to
by tak
ivod —
ánové.“
pan S.
upenku,
a lecja-
ysku.

sku.
ce' píše
. o Kot-
iku: —
lůstojně

Domov, u, m., domovo, a, n., domoví. D. jest ono místo, kde právo máme stále přebývati. Vz Vlast', Otčina. D., rodiště. Us. Bez d-va = vyhnanec. K domovu n. k domoví se navrátiti. D. Býti někde domovem. Jg. Dostal psaní z domova. Us. Domova dojíti. Z domoví vyjíti. D. Od domova pryč býti. D. — Domov (zastr.) = domů. Pojeď domov. Rkk.

[Seznam hesel](#)

domov

Fulltext Vše

Prohledávat:

Hesla Obsah hesel

Vyhledat

[Nápověda](#)

[Dokument](#) [Obrázek](#)

Svazek:1 Strana:0273

[Komentář k heslu](#)

Domov

Domov, u, m., domovo, a, n., domoví. D. jest ono místo, kde právo máme stále přebývati. Vz Vlast', Otčina. D., rodiště. Us. Bez d-va = vyhnanec. K domovu n. k domoví se navrátiti. D. Býti někde domovem. Jg. Dostal psaní z domova. Us. Domova dojíti. Z domoví vyjíti. D. Od domova pryč býti. D. — Domov (zastr.) = domů. Pojeď

Kott pracoval na svém díle neúměrně: sotva byl hotov se ž, již zase začínal od a. V slovníku tom, ač poněkud nepřehledně a ne vždy zcela kriticky, obsažen je dosud největší poklad jazyka českého a to nejen co do počtu hesel, ale i co do množství dokladů jednak z písemnictví, jednak z mluvy a plodů lidových. — c —

[s=&heslo=checke](#)

a lásk

přihlíželi, aby jazyk český v mluvě a ve spisech neporušený zachovali. jej

ním

omu

**KOTT SMAŽÍCÍ SE ZAHRNOUT DO SLOVNÍKU
JONGMANNOVA HEŠLA, PŘÍSLOVÍ, ODBORNÉ TERMÍNY
Z BOTANIKY A ZOOLOGIE, NESPISOVNÁ SLOVA, NÁŘEČÍ.**

imgflip.com

Netřeba toho doličovati, že naši slavní předkové, vědomím národním a láskou k jazyku domácímu jsouce puzeni, velmi pilně a bedlivě k tomu přihlíželi, aby jazyk český v mluvě a ve spisech neporušený zachovali, jej

KOTT, František Štěpán. Česko-německý slovník zvláště grammaticko-fraseologický.. V Praze: J. Kolář, 1878, s. 273. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:6f0177cc-6191-469f-b33d-6e974a6c1cbc>

České noviny: dříve Posel z Prahy. Praha: František Sudík, 1883(), s. (13). ISSN 1802-663X. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a482daa5-81da-436f-92ed-e8ef7a1febb4>

JUNGMANN, Josef. Slovník česko-německý, Díl I., A–J. Praha, 1835. Vydání první. Dostupné také z: <https://vokabular.ujc.cas.cz/moduly/slovniky/digitalni-kopie-detail/JgSlov01>

FORST, Vladimír. LEXIKON ČESKÉ LITERATURY - Osobnosti, díla, instituce 2/1 H-J. Online. Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1993. ISBN 80-200-0345-2. Dostupné z: <https://edicee.ucl.cas.cz/images/data/prirucky/obsah/21/Tir%C3%A1%C5%BE.pdf>. [cit. 2024-10-22].

Duch času: Nedělní list Svornosti. Chicago: A. Geringer, 20.11.1881, 5(14), s. 105. ISSN 2575-7237. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f7105c60-5550-11e9-ba39-005056825209>

Paleček: humoristický týdeník obrázkový. Praha: J.Otto, 18.6.1881, 9(25), s. 197. ISSN 1801-5689. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a4f25420-30fb-11e9-bd2c-5ef3fc9bb22f>

BAČKOVSKÝ, František. Stručný přehled dějin literatury české doby nové. V Praze: Fr. A. Urbánek, 1894, s. 116. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:ea28aa50-979e-11e7-a113-005056825209>

Topičův sborník literární a umělecký. Praha: Topič, 09.1915, 2(12), s. 590. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:d7cd2e60-aab9-11e8-ba56-5ef3fc9bb22f>